

NEM FOGSZ ELTÉVEDNI!

A tájékozódás nem valami ördögös művelet ám, amihez térképek és műszerek garma-dájára van szükség. Hiszen gyerekkorunk óta mást sem teszünk, mint tájékozódunk, igyekszünk eligazodni a környező világban.

Már Micimackó útjait is térképen követtük, s a budapesti aluljárókban is naponta több tízezen teszik próbára tájékozódási képességüket.

Amikor kiszabadulunk városunkból, és leszállunk a vonatról vagy autóbusról, nem baj, ha nincs nálunk térkép, és nem rendelkezünk határozott úti programmal. Legjobb, ha elindulunk a legszebb kirándulóhelyeinkre vezető útjelzések egyikén, amik ma már behálózzák leglátogatottabb vidékeinket.

Rögtön utunk kezdetén tábla meredezik elénk, amelyen piros, kék, sárga, zöld sávok és azok kereszt-, háromszög-, négyzet-, körkombinációi kacskaringóznak, és mutatják a környék jelzett úthálózatát. Mindjárt mellettük szépen hangzó, izgalmas nevek s egy-egy időadat, hogy hány óra alatt lehet odaérni. Az időtartam alapjául a négy kilométeres óránkénti átlagot vették, s ha az út emelkedik, akkor még tíz méternyi szintkülönbségenként egy-egy percet rászámítottak. Ennél lassabban nem is érdemes meg nem is igen lehet haladni, mert az már fárasztó. Az embernek éppúgy, mint az autónak, megvan az optimális sebessége. Érdemes betartani, mert a céltalan lödörgés, poroszkálás felér a maratoni futás fáradalmaival.

Tehát kiválasztunk egy néhány órás utat, amely sokat ígérően húzódik a messzeségbe. Az első jelzés után hamarosan feltűnik a második is, legalábbis útelágazások közelében, bonyolultabb helyeken. Az út kezdete pedig rendszerint ilyen.

A jelzések később ritkulnak, néha több száz méteren hiányoznak. Ha nincs útelágazás, akkor nincs hova letérni, tehát felesleges a fák oldalát festékekkel kipingálni. Mindig a jobban letaposott úton kell maradni! Hirtelen kanyarnál, elágazásnál úgyszólván feltűnően, több jelzéssel is ellátják a kezdeti szakaszt.

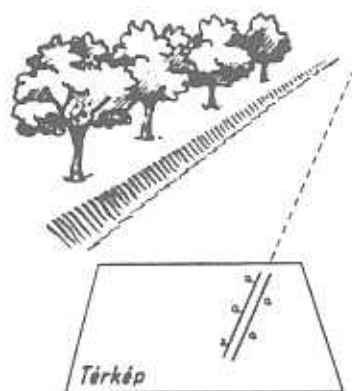
Az ilyen jelzett út jó iskolája a későbbi merészebb csavargásoknak. Megfigyelhetjük, hogyan húzódnak az utak hegynek fel, völgynek le, a terep adta lehetőségeket kihasználva; megsejthetjük a természet és az ott élő, dolgozó ember keze nyomán folyton változó erdő örök törvényeit. Ha csak egy-két dolgot fedezünk fel magunknak, már gazdagabbak lettünk.

A piros, kék, sárga, zöld sávjelzések – egy útvonalat mindig csak egy szín jelöl – vasútállomásokat, falvakat, kirándulóközpontokat kötnek össze, s ezért ezek alkotják az úthálózat vázát. De az ösvényről itt is, ott is más jelzések indulnak ki, amelyek közeli forráshoz (kör), hegycsúcsra, sziklához (háromszög), turistaházhoz (négyzet), barlanghoz (félkör) vezetnek, vagy éppen két közeli utat kötnek össze (kereszt). Érdemes letérni néhány percre; friss forrásvizet inni, távolban kéklő hegyeket felismerni.

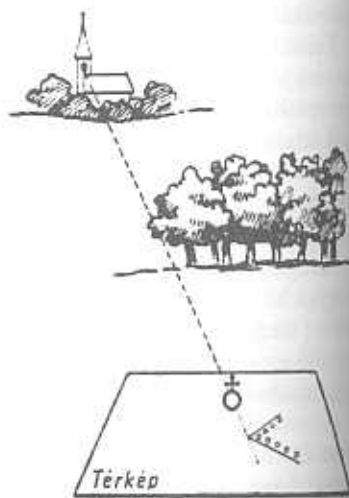
Így lesz teljesebb az élményünk. S ha már lassan-lassan életünk természetes velejárója kezd lenni a túrázás, felébred a vágy: többet tudni környezetünkről, szűkebb és tágabb értelemben egyaránt. És most már jó segitőtársunk lehet a térkép, mely sok titkot árul el annak, aki olvasni tudja.

A térkép végtelenül logikus és bonyolultságában is egyszerű alkotás: a terepnek felülről nézett, arányosan kicsinyített mása. Ezt persze mindenki tudja, és ennek ellenére mégsem meri használni. A mostani kirándulótérképek húszezer–százezerszeres kisebbitésben ábrázolják a terepet. Mikor kinyitjuk, rögtön ezt kell megnézni. A könnyebbség kedvéért a kicsinyítés arányában rajzolnak egy vonalas mértéket is, ahonnan egyszerűen megtudjuk, mennyi is a térképen egy kilométer, vagy fordítva: az adott útszakasz hány kilométernek felel meg. Most már akár indulhatunk is.

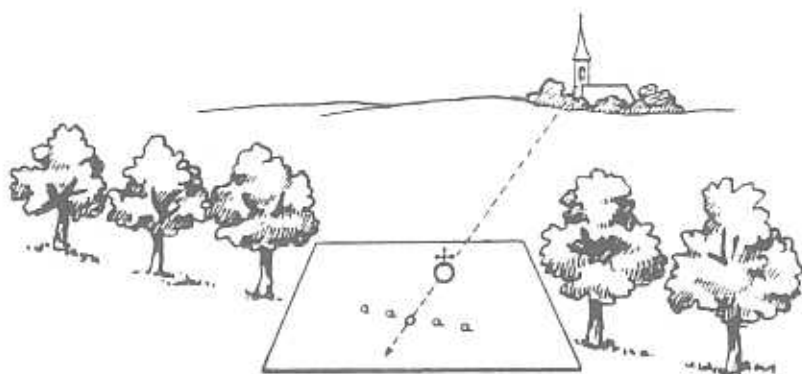
Míg a térképpel ismerkedünk, jó, ha a biztos jelzéseken maradunk. Mivel a térkép sokezeres kisebbitésben kísérli meg visszaadni a valóságot, ezért sohasem utunk egy kanyarját, kis szakaszát nézzük, hanem a fő irányát! Hogy mennyit haladtunk előre, az nem annyira fontos, mint az, hogy milyen irányban mentünk. Az eltévedés mindig az irányeltérésből adódik. Hogyan ellenőrizzük irányunkat? Semmi esetre sem úgy, hogy állandóan méricskélünk, számítgatunk, tájolónkat forgatjuk! Hanem úgy, mint eddig tettük, mondjuk, egy városban, amikor ismeretlen utcát kerestünk. Ilyenkor sem gondoltunk az északi és déli, fő- meg mellékvilágtájakra, hanem csakis a haladási irányunkhoz viszonyítottunk. A természetben is valahogy így kell eljárni. Völgy aljában, patak mentén haladunk, s keresünk egy elágazást. Mikor a feltételezett elágazás felé közeledünk, figyelni kezdünk: hol van olyan szögben elágazó út? Mindenkor vannak túl pontos emberek, akik ilyenkor mérni szeretnének, de nem érdemes. Szabad

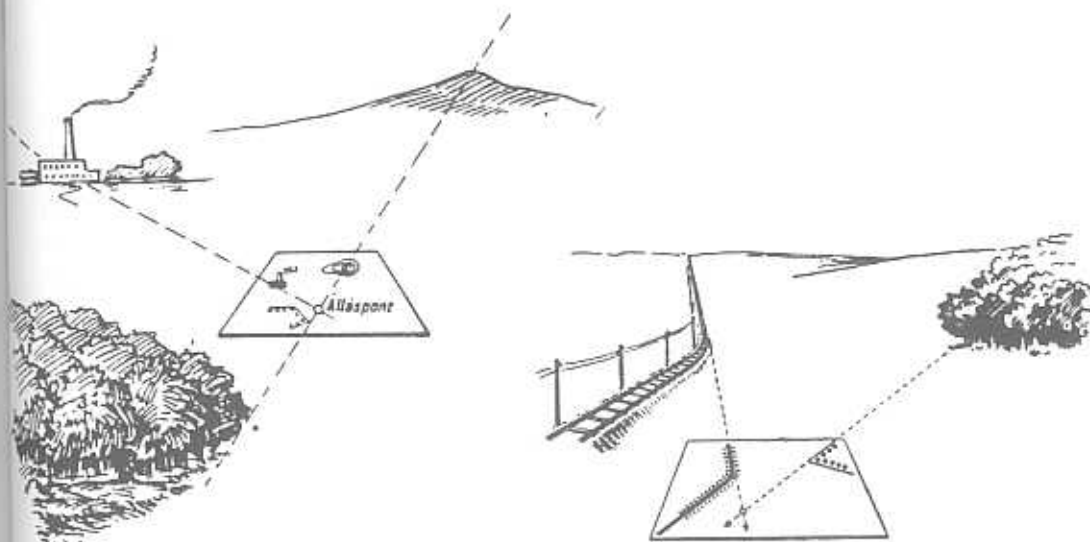
Ha valamilyen egyenes terepvonalon (pl. úton) állunk, a vízszintesen tartott térképet úgy fordítjuk, hogy az út iránya a térképen és a terepen egybeessen. Ezzel a térképet tájoltuk.

Hasonló az eljárás, amikor valamely egyenes terepvonal vagy két tereppont irányának meghosszabbításában állunk

Álláspontunkat a következőképpen határozhatjuk meg: ha terepvonalon (úton) állunk, a térképet a fásor irányához tájoljuk. Álláspontunkról jól látható az ÉK-re levő templomtorny. A térképen ábrázolt templom jelén át ceruzát vagy fűszálát fektetünk úgy, hogy az pontosan a templomtorny irányába mutasson. Ahol a ceruza éle a fásort metszi, ott van a keresett álláspont (oldalmetszés)

Álláspontunkat két tereppont összekötő vonalán állva is meghatározhatjuk. Úgy állunk fel, hogy két vállunk a kép és az erdősarok összekötő vonalában legyen. Álláspontunkat a fent leírt módon a gyárképmény felől húzott irányvonalal, oldalmetszéssel határozzuk meg

Álláspont-meghatározás két terepvonal meghosszabbításának metszésében állva: álláspontunk az erdősztél és a vasútvonal irányának meghosszabbításában van. A térképen e két vonal meghosszabbításának metszéspontja az álláspont

szemmel $5-10^{\circ}$ -os pontossággal ki tudjuk jelölni a követendő utat. A domborzat ábrázolása ilyenkor még külön segít. Igaz, csak hozzávetőlegesen, mert az azonos magasságú pontokat összekötő vonalak, a szintvonalak általában csak 50 méterenként vannak kirajzolva. A ritkás szintvonalak mellett a kezdők részére hasznos a hegyek árnyékolása térképeinken, mert így sokkal plasztikusabban látszódnak a terepformák.

A térkép a legfontosabb eszköz a tájékozódásban. Az iránytévesztés veszélye miatt azonban jó, ha tájoló, iránytűt is viszünk magunkkal, de – hacsak nincs köd vagy sötétség – jól boldogulunk nélkülük is. A mágnesűhöz igazodva lehet a legpontosabban tartani a térképet, úgy, ahogy a terep a valóságban van. A térkép feliratai mindig nyugat-keleti irányúak, tehát az észak a „fejnél” van.

A terepen tájékozódni annyit jelent, hogy megismerjük álláspontunknak a környezethez viszonyított helyét. Ha a terepet és a térképet állandóan összehasonlítjuk, hozzávetőlegesen bármikor meg tudjuk jelölni helyünket. Úton, fásorban, hegygerincen, tehát a terep egy vonalán állva a tőlünk oldalra elhelyezkedő tereptárgyakhoz tudunk a legbiztosabban viszonyítani.

De jól tájékozódni nem azt jelenti, hogy állandóan tudnunk kell, hol vagyunk. Képtelenség egy kiránduláson folyton a térképet böngészni és megfedkezni minden másról. A környezetet kell megfigyelni és a látottakat emlékezetünkben elraktározni, hogy ha majd szükséges, akkor a bejárt vidéket felidézve, filmszerűen visszapergethessük útvonalunkat, s bizonytalanság nélkül meg tudjuk jelölni akkori álláspontunkat. Ezért szabad eltévedni is!

Mert nem tud tájékozódni az, aki sohasem tévedt még el. A kalandozásokat a jelzett útról való le-letéréssel kezdjük, majd átvágunk egy ösvényen a közeli útra, egyre távolabb merészkedünk, ahol soha nem járt utakra, elhagyott kunyhókra és a táj szar más, rejtett zugára bukkanunk. És élvezzük a bizonytalanság, a szellemi próbatétel, a térben és időben való gondolkodás fantáziateremtő örömeit. Tudjuk, hogy az ismeretlennel való kaland csak tőlünk függ, mert megjegyezzük, hányszor keltünk át a patakon, mikor hagytuk el a tisztást, hol kezdtek ritkulni az ösvények, mióta nem süt szemünkbe a nap; megfigyeltünk ezernyi kis jelenséget, amiket a térbeli mozaikba helyezve, bármikor megszűnhet az eltévedés furcsa, izgalmas érzése.

Egyvalami nagyon fontos. Ha valaki eltéved, ne essen pánikba, ne kezdjen visszavissza keresgélni, hanem próbálja emlékezetébe idézni a megtett utat, kíséreljen meg visszatalálni valami olyan pontra, ahonnan már biztosan ismeri a vidéket.

Vagy ha ez nem megy, induljon el valamilyen meghatározott irányba, hegyvidéken kövesse a lejtők, vízfolyások irányát. Előbb-utóbb kereszteznie kell valamilyen gyalog- vagy szekérutat, és – ez csak természetes – minden út vezet valahonnan valahova.

Hazánkban nincsenek magas hegyek, vad sziklák, s kevés olyan hely akad, ahonnan 1–2 óra járásra ne bukkanánk lakott településre. De vannak parkerdeink, ahol az utak szövevényeiben mindenki megtalálja a maga kis kalandját, s ebben segíti, erre bátorítja a térkép.

– Mi
dulás. A
jegyében
egyik sz
Szabó
amikor
ról.

– Ide
Magyar
kult az
Ennek
Bokor
vezője
híve a
tendőv
idei út
fejlődé
alkalm
tására.
amely
ban, a

Mi
A k
S biz
mekel
– A
Szere
máln
zetük
napj
külön
ott el
végig
vissz
nyor